

Sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej Comarch S.A. w 2011 roku

W 2011 roku Rada Nadzorcza działała w następującym składzie:

- Elżbieta Filipiak - Przewodnicząca Rady
- Maciej Brzeziński - Wiceprzewodniczący Rady,
- Maciej Czapiewski – Członek Rady do 29 czerwca 2011 roku,
- Danuta Drobniak – Członek Rady od 29 czerwca 2011 roku,
- Wojciech Kucharzyk - Członek Rady,
- Anna Ławrynowicz - Członek Rady,
- Tadeusz Syryjczyk - Członek Rady.

Zgodnie z pisemnymi oświadczeniami złożonymi przez członków Rady Nadzorczej Zarządowi Comarch S.A. 4 (czterech) spośród 6 (sześciu) członków Rady Nadzorczej spełnia kryteria niezależności od Spółki i podmiotów pozostających w istotnym powiązaniu ze Spółką.

Rada Nadzorcza odbyła w 2011 roku 5 posiedzeń (7 marca, 9 maja, 18 maja, 5 września oraz 19 grudnia) oraz podjęła w dniu 19 lipca 2011 roku uchwałę w trybie korespondencyjnym. Ponadto w dniach 9 maja 2011 roku oraz 18 maja 2011 odbyły się posiedzenia Komitetu Audytu.

Głównymi tematami posiedzeń Rady Nadzorczej były:

- a) monitoring i analiza sytuacji finansowej Spółki i Grupy Comarch,
- b) ocena realizacji przez Zarząd strategii Spółki,
- c) analiza i ocena ryzyka związanego z działalnością Spółki,
- d) sprawy formalno-prawne
- e) ustalenie listy Pracowników Kluczowych oraz współczynników Opcji indywidualnych w zakresie programu opcji menadżerskich dla kluczowych pracowników w 2012 roku.

Szczegółowy zakres czynności i uchwał podejmowanych przez Radę Nadzorczą w 2011 roku znajduje się w protokołach z posiedzeń Rady Nadzorczej, które znajdują się w siedzibie Spółki w Krakowie.

W związku z zasadą nr 1 Dobrych praktyk stosowanych przez członków rad nadzorczych (część III Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW) uchwałą nr 10/5/2011 z dnia 18 maja 2011 roku Rada Nadzorcza Comarch S.A. pozytywnie zaopiniowała projekty uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki, które odbyło się w dniu 29 czerwca 2011 roku.

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Comarch S.A. z dnia 29 czerwca 2011 r. podjęło uchwały w sprawie odwołania członka Rady Nadzorczej Comarch S.A. Pana Macieja Czapiewskiego i powołania nowego członka Rady Nadzorczej Spółki Pani Danuty Drobniak.

Na stronie www.comarch.pl, zgodnie z punktem 1. 6) Dobrych praktyk realizowanych przez zarządy spółek giełdowych (część II Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW) zostało opublikowane „Roczne sprawozdanie z działalności Rady

Nadzorczej Comarch S.A. w 2010 roku” z uwzględnieniem pracy jej komitetów, wraz z przekazaną przez radę nadzorczą oceną pracy rady nadzorczej oraz systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla spółki.

W okresie objętym sprawozdaniem Rada Nadzorcza monitorowała aktualną sytuację Spółki a w ramach swoich obowiązków opiniowała bieżące oraz planowane działania Comarch S.A. W szczególności Rada Nadzorcza dokonała przeglądu kwartalnych, półrocznych oraz rocznych sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Każdorazowo po publikacji raportów finansowych miały miejsce posiedzenia Rady Nadzorczej, na których Rada zapoznawała się z wynikami finansowymi oraz bieżącą działalnością Spółki i analizowała zakres, rzetelność, prawidłowość oraz przejrzystość danych (w tym finansowych) prezentowanych przez Spółkę. Zarząd Spółki i uprawnieni pracownicy zapewnili Radzie Nadzorczej w tym zakresie dostęp do źródeł informacji i dokumentów, a także przygotowali stosowne prezentacje oraz udzielili niezbędnych wyjaśnień na temat sytuacji finansowej Spółki a także przedsięwzięć realizowanych przez Spółkę oraz szczegółów współpracy z kontrahentami. Rada Nadzorcza odbyła również spotkanie z przedstawicielami podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch.

Zdaniem Rady Nadzorczej przyjęte przez Spółkę i Grupę Kapitałową metody rachunkowości zostały zastosowane zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami prawa. W opinii Rady Nadzorczej współpraca z Zarządem Comarch S.A. układała się bez zastrzeżeń a Zarząd przedstawiał wymagane informacje w sposób rzetelny, prawidłowy i jasny.

W opinii Rady Nadzorczej podmiot uprawniony do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch został wybrany zgodnie z przepisami prawa a biegli rewidenci, dokonujący tego badania i przeglądu, spełniali warunki do wydania bezstronnej i niezależnej opinii o badaniu, zgodnie z właściwymi przepisami prawa krajowego. Funkcję podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych za 2011 rok w Spółce pełnił Deloitte Audyt Sp. z o.o. Uchwała w sprawie wyboru podmiotu świadczącego usługi w zakresie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. za rok 2011 i 2012 została podjęta przez Radę Nadzorczą 19 lipca 2011 roku.

W ramach Rady Nadzorczej działa Komitet Audytu, w skład którego wchodzi wszyscy członkowie Rady Nadzorczej. Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Spółkę czterech członków Komitetu Audytu spełnia warunki niezależności, a przynajmniej jeden z nich posiada kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

Do zadań Komitetu Audytu należy w szczególności:

- 1) monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej;
- 2) monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem;
- 3) monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej;
- 4) monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych;
- 5) Komitet Audytu rekomenduje Radzie Nadzorczej lub innemu organowi nadzorującemu podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych do przeprowadzenia czynności rewizji finansowej jednostki.

W zakresie uprawnień Komitetu, Rada Nadzorcza może zaprosić lub zażądać udziału dodatkowych osób w jej obradach, takich jak członkowie władz lub eksperci.

**Załącznik nr 2 do uchwały nr 9/05/2012
Rady Nadzorczej Comarch S.A.**

**Ocena sytuacji Spółki
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki**

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia wyniki finansowe osiągnięte przez spółkę w 2011 roku, jak również jej obecną sytuację finansową. W minionym roku przychody ze sprzedaży osiągnięte przez Spółkę wzrosły o 1,5 % i osiągnęły wartość 567,7 mln zł, przy rentowności operacyjnej 9,5 %. Zysk operacyjny Spółki wyniósł w 2011 roku 53,7 mln zł, natomiast zysk netto 55,2 mln zł.

Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła konsekwentnie realizowaną przez Spółkę w 2011 roku strategię wzrostu opartą na własnych produktach i rozwoju działalności zagranicznej. W 2011 roku przychody ze sprzedaży zagranicznej wzrosły o 29,1 % i były głównym motorem wzrostu Comarch S.A. Dzięki szerokiemu portfolio nowoczesnych produktów, sprawnym wdrożeniom systemów informatycznych na całym świecie oraz wysokiej jakości usług marka Comarch jest dobrze rozpoznawana w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. Zdaniem Rady Nadzorczej szczególnie istotne w 2011 roku dla Spółki i Grupy było pozyskanie na rynku europejskim kontraktów informatycznych nie tylko z klientami z sektora telekomunikacyjnego, ale także z sektora finansowo-bankowego i usługowo-handlowego.

Rada Nadzorcza uważa za korzystne zabezpieczenie Spółki przed wahaniami koniunktury w poszczególnych sektorach gospodarki i rejonach świata poprzez utrzymywanie sektorowej i geograficznej dywersyfikacji przychodów. W opinii Rady Nadzorczej dla dalszego umocnienia się pozycji rynkowej Comarch jako globalnego dostawcy produktów i usług IT dla międzynarodowych korporacji istotna jest terminowa realizacja programu inwestycji infrastrukturalnych oraz intensywne działania marketingowe w Europie Zachodniej, zwłaszcza w rejonie DACH (Niemcy, Austria, Szwajcaria).

Rada Nadzorcza zwraca uwagę na fakt, iż w celu utrzymania długoterminowej przewagi konkurencyjnej Comarch S.A. musi stale i intensywnie inwestować w kapitał ludzki, najnowsze technologie i w nowe innowacyjne produkty, jak również stale rozwijać zaplecze produkcyjne w Krakowie, w oddziałach krajowych oraz w zagranicznych centrach kompetencyjnych. W 2011 roku nakłady na prace badawcze przekroczyły 11 % przychodów ze sprzedaży, Comarch przeznaczył na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwał fundusze europejskie. Kluczowym elementem dla realizacji zwiększonej ilości kontraktów i dla dalszego rozwoju firmy jest pozyskiwanie wysokiej jakości pracowników. W ocenie Rady Nadzorczej Spółka nie miała do tej pory dużych problemów z pozyskaniem odpowiedniej ilości pracowników (w ciągu 2011 roku Comarch S.A. zatrudniła ponad 70 nowych pracowników, głównie inżynierów informatyki), sytuacja na rynku pracy będzie jednak miała decydujące znaczenie dla sytuacji spółki w kolejnych okresach.

Rada Nadzorcza pozytywnie opiniuje inwestycje infrastrukturalne zakończone w 2011 roku przez Spółkę prac nad piątym budynkiem produkcyjno-biurowym na terenie SSE w Krakowie. Po zakończeniu tych inwestycji Comarch S.A. dysponuje wysokiej jakości zapleczem pozwalającym na sprawną realizację prowadzonych przez siebie projektów informatycznych.

W 2011 roku Rada Nadzorcza dokonywała także stałej analizy obszarów ryzyka związanych z działalnością Spółki oraz analizy sposobu zarządzania tymi ryzykami przez Zarząd.

Jako najważniejsze ryzyka operacyjne w 2011 roku uznano:

- a) ryzyko związane z pracami R&D (wytwarzanie nowych własnych produktów softwarowych);
- b) ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i koniecznością płacenia kar umownych jak również ze skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania;
- c) ryzyko prawidłowego szacowania czasochłonności kontraktów długoterminowych;
- d) ryzyko zagranicznego otoczenia prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- e) ryzyko oceny standingu finansowego kontrahentów zagranicznych (ograniczenia w sprawdzaniu i monitorowaniu);
- f) ryzyko podatkowe związane z działalnością w Specjalnej Strefie Ekonomicznej i niestabilności otoczenia prawno-podatkowego w Polsce;
- g) ryzyko właściwego funkcjonowania kontroli wewnętrznej i procedur zarządzania w obliczu prowadzonej skali działalności;
- h) rosnąca konkurencja między firmami IT, wpływająca na zmniejszenie osiągniętych marż;
- i) silnie rosnąca presja na wzrost płac w sektorze IT oraz zwiększona konkurencja na rynku pracy;
- j) międzynarodowa sytuacja gospodarcza, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynkach finansowych, mająca wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne;
- k) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z rozbudową zaplecza produkcyjnego w Polsce (inwestycje rzeczowe) oraz z ekspansją na rynkach zagranicznych (inwestycje kapitałowe).

W zakresie ryzyka finansowego Rada Nadzorcza dostrzegła następujące zagrożenia:

- a) ryzyko kredytowe kontrahentów Comarch;
- b) ryzyko zmiany stóp procentowych, mających wpływ na koszty obsługi zaciągniętych kredytów bankowych;
- c) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, wpływającą na opłacalność sprzedaży zagranicznej;
- d) ryzyko płynności finansowej i zwiększone oczekiwania klientów w zakresie finansowania projektów informatycznych przez dostawców IT, związane z upowszechnieniem się sprzedaży produktów i usług informatycznych w modelu usługowym („cloud computing”).

W ocenie Rady Nadzorczej Zarząd właściwie identyfikuje ryzyka z działalnością Spółki i skutecznie nimi zarządza. Sprawozdania finansowe przedstawiają rzetelny i kompletny obraz sytuacji Spółki.

**Załącznik nr 3 do uchwały nr 9/05/2012
Rady Nadzorczej Comarch S.A.**

**Ocena sytuacji Grupy Comarch
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Grupy**

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia wyniki finansowe osiągnięte przez Grupę Comarch w 2011 roku, jak również jej obecną sytuację finansową. W minionym roku przychody ze sprzedaży osiągnięte przez Grupę wzrosły o 3,2 % i osiągnęły wartość 785,7 mln zł, przy rentowności operacyjnej 4,9 %. Zysk operacyjny Grupy wyniósł w 2011 roku 38,8 mln zł, natomiast zysk netto przypadający na akcjonariuszy 36,3 mln zł.

Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła konsekwentnie realizowaną przez Grupę w 2011 roku strategię wzrostu opartą na własnych produktach i rozwoju działalności zagranicznej. W 2011 roku przychody ze sprzedaży zagranicznej wzrosły o 14,8 % i były głównym motorem wzrostu Grupy Comarch. Dzięki szerokiemu portfolio nowoczesnych produktów, sprawnym wdrożeniom systemów informatycznych na całym świecie oraz wysokiej jakości usług marka Comarch jest dobrze rozpoznawana w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. Zdaniem Rady Nadzorczej szczególnie istotne w 2011 roku dla Grupy było pozyskanie na rynku europejskim kontraktów informatycznych nie tylko z klientami z sektora telekomunikacyjnego, ale także z sektora finansowo-bankowego i usługowo-handlowego.

Rada Nadzorcza uważa za korzystne zabezpieczenie Grupy przed wahaniami koniunktury w poszczególnych sektorach gospodarki i rejonach świata poprzez utrzymywanie sektorowej i geograficznej dywersyfikacji przychodów. W opinii Rady Nadzorczej dla dalszego umocnienia się pozycji rynkowej Comarch jako globalnego dostawcy produktów i usług IT dla międzynarodowych korporacji istotna jest terminowa realizacja programu inwestycji infrastrukturalnych oraz intensywne działania marketingowe w Europie Zachodniej, zwłaszcza w rejonie DACH (Niemcy, Austria, Szwajcaria). Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia zwiększenie dywersyfikacji działalności Grupy Comarch poprzez intensywne inwestycje w obszarze nowego sektora Medycyna, który w kilkuletniej perspektywie powinien stać się jednym z filarów dalszego rozwoju Grupy Comarch.

Rada Nadzorcza zwraca uwagę na fakt, iż w celu utrzymania długoterminowej przewagi konkurencyjnej Grupa Comarch musi stale i intensywnie inwestować w kapitał ludzki, najnowsze technologie i w nowe innowacyjne produkty, jak również stale rozwijać zaplecze produkcyjne w Krakowie, w oddziałach krajowych oraz w zagranicznych centrach kompetencyjnych. W 2011 roku nakłady na prace badawcze przekroczyły 13 % przychodów ze sprzedaży, Comarch przeznaczył na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwał fundusze europejskie. Kluczowym elementem dla realizacji zwiększonej ilości kontraktów i dla dalszego rozwoju firmy jest pozyskiwanie wysokiej jakości pracowników. W ocenie Rady Nadzorczej Grupa nie miała do tej pory dużych problemów z pozyskaniem odpowiedniej ilości pracowników, sytuacja na rynku pracy będzie jednak miała decydujące znaczenie dla sytuacji spółki w kolejnych okresach.

Rada Nadzorcza pozytywnie opiniuje inwestycje infrastrukturalne prowadzone w 2011 roku przez Grupę: zakończenie prac nad piątym budynkiem produkcyjno-biurowym na terenie SSE w Krakowie oraz zakończenie, rozbudowy oddziału Comarch w Łodzi, a także kontynuację budowy budynku biurowego i Data Center w Dreźnie. Po zakończeniu tych inwestycji Grupa Comarch będzie dysponować wysokiej jakości zapleczem pozwalającym na sprawną realizację prowadzonych przez siebie projektów informatycznych.

W 2011 roku Rada Nadzorcza dokonywała także stałej analizy obszarów ryzyka związanych z działalnością Grupy oraz analizy sposobu zarządzania tymi ryzykami przez Zarząd.

Jako najważniejsze ryzyka operacyjne w 2011 roku uznano:

- a) ryzyko związane z pracami R&D (wytwarzanie nowych własnych produktów softwarowych);
- b) ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i koniecznością płacenia kar umownych jak również ze skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania;
- c) ryzyko prawidłowego szacowania czasochłonności kontraktów długoterminowych;
- d) ryzyko zagranicznego otoczenia prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- e) ryzyko oceny standingu finansowego kontrahentów zagranicznych (ograniczenia w sprawdzaniu i monitorowaniu);
- f) ryzyko podatkowe związane z działalnością w Specjalnej Strefie Ekonomicznej i niestabilności otoczenia prawno-podatkowego w Polsce;
- g) ryzyko właściwego funkcjonowania kontroli wewnętrznej i procedur zarządzania w obliczu prowadzonej skali działalności;
- h) rosnąca konkurencja między firmami IT, wpływająca na zmniejszenie osiągniętych marż;
- i) silnie rosnąca presja na wzrost płac w sektorze IT oraz zwiększona konkurencja na rynku pracy;
- j) międzynarodowa sytuacja gospodarcza, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynkach finansowych, mająca wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne;
- k) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z rozbudową zaplecza produkcyjnego w Polsce (inwestycje rzeczowe) oraz z ekspansją na rynkach zagranicznych (inwestycje kapitałowe);
- l) ryzyko niepowodzenia restrukturyzacji przejętej Grupą Comarch Software und Beratung AG; wpływające na rentowność działalności Grupy Comarch.

W zakresie ryzyka finansowego Rada Nadzorcza dostrzegała następujące zagrożenia:

- a) ryzyko kredytowe kontrahentów Comarch;
- b) ryzyko zmiany stóp procentowych, mających wpływ na koszty obsługi zaciągniętych kredytów bankowych;
- c) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, wpływającą na opłacalność sprzedaży zagranicznej;
- d) ryzyko płynności finansowej i zwiększone oczekiwania klientów w zakresie finansowania projektów informatycznych przez dostawców IT, związane z

upowszechnieniem się sprzedaży produktów i usług informatycznych w modelu usługowym („cloud computing”).

W ocenie Rady Nadzorczej Zarząd właściwie identyfikuje ryzyka z działalnością Grupy i skutecznie nimi zarządza. Sprawozdania finansowe przedstawiają rzetelny i kompletny obraz sytuacji Grupy Comarch.